

InterKomm +

-en supplerende uddannelse i kommunikation

RAPPORT FRA ET FORSØG MED INTERNETBASERET FJERNUNDERVISNING 1996-1998

FAGGRUPPEN FOR KOMMUNIKATION
ROSKILDE UNIVERSITETSCENTER

FORORD

Denne rapport er udarbejdet af to medarbejdere ved InterKomm+, lektor Robin Cheesman og ekstern lektor Birgitte Jallo. Rapporten bygger i høj grad på deltagerevalueringer der er blevet foretaget på InterKomm+ i 1996-97.

Birgitte Jallo arbejdede ved InterKomm+ fra planlægningsperioden i efteråret 1995 indtil juni 1998. Robin Cheesman er projektleder og underviser ved InterKomm+.

Rapporten er den første samlede fremstilling af projektet, og udgør samtidig slutrapport til de eksterne institutioner der har bidraget økonomisk til InterKomm+, herunder især *Center for Teknologistøttet Uddannelse* og *Mediekontoret, Undervisningsministeriet*.

Roskilde Universitetscenter, januar 1999

Robin Cheesman

INDHOLD

1	INDLEDNING	5
1.1	EVALUERING AF INTERKOMM+	7
1.2	RAPPORTENS OPBYGNING	9
2	BAGGRUND OG RAMMER FOR INTERKOMM+	11
2.1	BESLUTNINGSGANG	12
3	INTERKOMM+ MÅL OG RESULTATER	15
3.1	LANGSIGTEDE OG UMIDDELBARE MÅL	15
3.2	RESULTATER	16
4	INTERKOMM+ PÆDAGOGIKKEN	22
4.1	RUC KOMMUNIKATION PÅ NETTET	22
4.2	FJERNUNDERVISNING PÅ NETTET	29
4.3	PÆDAGOGIK PÅ NETTET	32
4.4	KVALITETSSIKRING	37
4.5	EN RÆKKE PÆDAGOGISKE 'INTERKOMM+ GUIDES'	39
5	TEKNISK KONCEPT	41
5.1	STUDERENDE	41
5.2	TEKNOLOGI PÅ RUC	42
5.3	INTERNETADGANG	42
5.4	KONFERENCESYSTEMET	43
5.5	CD-ROM SOM DISTRIBUTIONSMEDIUM	45
5.6	CD-ROM TIL UNDERVISNING I VIDEOPRODUKTION	46
6	RESSOURCER	48
6.1	ØKONOMISK RAMME	48
6.2	PERSONALE VED INTERKOMM+	49
6.3	FYSISKE RESSOURCER	50
7	PERSPEKTIVER	52

1 INDLEDNING

InterKomm+ er en computermedieret efteruddannelse i faget Kommunikation tilrettelagt som fjernundervisning under Åbent Universitet ved Roskilde Universitetscenter (RUC). InterKomm+ er således et åbent tilbud om at tage den populære uddannelse i Kommunikation uden om et traditionelt universitetsforløb. De enkelte moduler tager under Åbent Universitet dobbelt tid, og skulle altså undervejs være omtrent halvt så tidskrævende som et almindeligt fuldtidsstudium. Store dele af InterKomm+ er computermedierede – interaktive og asynkrone¹ – og kan derfor ofte forenes med ‘almindeligt’ arbejde. Studiet har vist sig at være et attraktivt tilbud om efteruddannelse og kvalificering inden for faglig formidling for en moden målgruppe af erhvervsaktive.

Som *fjernundervisning* adskiller InterKomm+ sig fra traditionel ‘korrespondanceundervisning’ ved at tilbyde kontakt både i form af koncentrerede arbejdsweekends (otte i løbet af et modul, som varer et år) og ved at ikke blot tilbyde, men at være *baseret på* kontinuerlig kontakt i et interaktivt læringssystem via Internettet. Hyppig kontakt (i lange perioder daglig) med medstuderende og med lærere i studiets “konferencesystem”², gør undervisningen meget kontaktintensiv, og har bestemt været medvirkende årsag til det meget mindre frafald fra InterKomm+ end man normalt oplever ved fjernundervisning og i åbne uddannelser.

---

¹ ‘Interaktivt’ betyder i InterKomm+ sammenhæng, at der undervejs i studiet er udstrakt mulighed for udveksling af synspunkter og indbyrdes reaktion på hinandens indlæg. På InterKomm+ er det ikke kun lærere og studerende der kommunikerer indbyrdes, men de studerende reagerer på hinandens indlæg, og de studerende kan undervejs arbejde sammen i lukkede gruppekonferencer. ‘Asynkront’ betyder ikke-samtidigt: i modsætning til fx videokonferencer behøver alle studerende ikke at være aktive eller til stede samtidig.

² ‘Konferencesystem’ er en lidt misvisende betegnelse, overtaget fra terminologien i IKT-sammenhænge (IKT er den standardiserede EU-forkortelse for Informations- og KommunikationsTeknologi). ‘Konference’ betyder her et ‘virtuelt rum eller forum’, hvortil flere eller færre har adgang, som det efterfølgende er beskrevet. I ‘konferencesystemet’ kan man bevæge sig frem og tilbage mellem de forskellige fora, der er oprettet i systemet.

I perioderne mellem de konkrete arbejdsweekends, hvor studerende og lærere mødes, er studiet *computermedieret*. Dette betyder i InterKomm+, at studieaktiviteten ikke blot handler om at læse teori, besvare opgaver og at modtage en bedømmelse heraf, men er baseret på varieret og hyppig interaktion.

Studiets konferencesystem rummer mange forskellige former for delkonferencer, herunder lærerkoordinerede NETSEMINARER i forlængelse af arbejdsweekendernes teoretiske oplæg og diskussioner; en PERSONALEKANTINE hvor lærerne har mulighed for at udveksle fagligt nyt i et lukket forum; CAFÉN har alle adgang til; der er også et FAGLIGT FORUM med fælles informationer for hvert modul (altså et M1: FAGLIGT FORUM og et M2: FAGLIGT FORUM); og en EVALUERINGSKONFERENCE. Endelig gennemføres RUCs pædagogiske principper på InterKomm+, så arbejdet i alle værksteds- og projektførløb foregår i grupper. Her har hver gruppe deres eget lukkede forum, hvor de arbejder med deres projekt mellem frister, hvor det halvfærdige eller færdige produkt lægges ind i konferencen FREMLÆGGELSE.

En af de store fordele ved dette konferencesystem er at kommunikationen er asynkron. Det vil sige, at studerende kan arbejde uafhængigt af hinanden, arbejdet er ikke bundet af faste tider. Dette er helt centralt i forhold til studiets karakter som efteruddannelse: nogen arbejder bedst om morgenen inden arbejde, andre har noget tid i dagens løb, endnu andre arbejder bedst aften/nat, og endelig er der nogle, der koncentrerer deres arbejdsindsats i weekenderne.

1.1 Evaluering af InterKomm+

Da InterKomm+ fra starten havde karakter af at være et pilotforløb – noget tilsvarende var endnu ikke forsøgt i Danmark – har grundige evalueringer været medtænkt som en integreret del af de enkelte InterKomm+ delforløb.

InterKomm+ er specielt ved at omfatte projektarbejde i grupper på nettet og samtidig ved at de studerende i dette gruppearbejde på nettet udarbejder og udveksler konkrete dele af en medieproduktion, fx layout, videoredigeringsforslag, storyboards til cd-rom-produktioner eller netsteder, eller andre medieprodukter.

Denne rapport er udtryk for et ønske om at samle op på en række devalueringer, for herved at skabe et overordnet billede af, hvad der er kommet ud af de foreløbig næsten fire års arbejde, heraf snart 3 års praksis i den computermedierede fjernuddannelse i faget Kommunikation, InterKomm+.

Undervejs har vi foretaget sammendrag af devalueringer over de tre centrale faser af Modul 1 forløbet i 1996:

”Det intense forår. InterKomm+ på Bornholm – første halvår”, 1/96³

“Det afklarede efterår – fra McQuail til Videoproduktion”, 2/96⁴

“De forsømte juleforberedelser – Evaluering af projektfasen”, 3/96⁵

Den fjerde og afsluttende devaluering var mindre rettet mod de enkelte undervisningsforløb, og mere fokuseret på de overordnede spørgsmål og problemstillinger – herunder de studerendes baggrund og ‘private’ oplevelser af at være i gang:

“På opdagelse – i cyberspace, uni-studie, fjernundervisning og sig selv”, 4/96⁶

Alle devalueringer er gennemført som skriftlige evalueringer, hvor de studerende elektronisk har modtaget et 12-15 sider langt spørgeskema, som de

---

³ <http://www.interkomm.ruc.dk/Eval-1-96.htm>

⁴ <http://www.interkomm.ruc.dk/Eval-2-96.htm>

⁵ <http://www.interkomm.ruc.dk/Eval-3-96.htm>

⁶ <http://www.interkomm.ruc.dk/Eval-4-96.htm>

udfyldte indenfor en uges tid, og returnerede til underviser – enten elektronisk eller med almindelig post og udfyldt i hånden.

Evalueringerne af modul 1 i forårssemestret 1997 er sammenfattet i:

“Fra vinter til sommer. 1. semester på InterKomm+. Modul 1/1997”, 1/97⁷

Evalueringerne af det samlede modul 1 forløb 1997 er sammenfattet i:

“... Inden man bliver en Svane. Generel evaluering af Modul 1/1997”, 4/97⁸

Evalueringen af modul 1 i forårssemesteret 1998 er tilsvarende sammenfattet i

“Against all Odds ... En sammenfattende evaluering af forårssemestret. InterKomm+ Modul 1/98”, 1/98⁹

På lignende vis – men noget mindre omfattende – har vi evalueret modul 2 forløbet i 1997, og vi vil ligeledes foretage en samlet evaluering af modul 3 forløbet i 1998. De større skriftlige evalueringer har undervejs været suppleret af kortere, skriftlige eller mundtlige evalueringer i umiddelbar forlængelse af enkelte weekendsessioner eller andre delforløb såsom NETSEMINARER.

Resultaterne af de hidtil gennemførte devalueringer bliver inddraget undervejs i rapporten.

Rapporten er udtryk for et ønske om at sammenskrive de mange erfaringer, de studerendes, men i lige så høj grad de erfaringer projektleder og undervisere har indhøstet.

InterKomm+ har i de første år (1996-97) modtaget økonomiske bidrag¹⁰ til udviklingsarbejdet fra Center for Teknologistøttet Undervisning (CTU), Undervisningsministeriets Mediekontor og fra RUC. Rapporten er derfor også en redegørelse over for disse institutioner, uden hvis interesse og støtte det ikke ville have været muligt at gennemføre pilotforsøget. Evalueringerne og rapporten omfatter imidlertid også forløb ud over pilotfasen, dvs. den periode hvor InterKomm+ har modtaget ekstern økonomisk støtte.

---

⁷ <http://www.interkomm.ruc.dk/Eval-1-97.htm>

⁸ <http://www.interkomm.ruc.dk/Eval-4-m1-97.htm>

⁹ <http://www.interkomm.ruc.dk/Eval-1-m1-98.htm>

¹⁰ Fra CTU kr. 250.000, fra RUC kr. 64.000, fra UM kr. 72.000; i alt kr. 386.000.

Rapporten er – ligesom sammendragene af de studerendes evalueringer – produceret af projektleder og undervisere på InterKomm+. Alle sammendrag og konklusioner er skrevet af en person, herefter er de gennemlæst og diskuteret med kolleger og endelig revideret, som regel af penneføreren selv. Rettelserne har ofte været minimale. Vi mener selv, at vi har tilstræbt at praktisere en ‘åben subjektivitet’ i evalueringsarbejdet. Dette har bl.a. været muligt pga. et temmelig åbent og ærligt samarbejds-klima. Da vi samtidig har forsøgt at indarbejde kritikken i planlægning af følgende forløb, har vi en oplevelse af at de gennemgående positive evalueringer er nogenlunde dækkende for virkeligheden. Samtidig er vi naturligvis bevidste om begrænsningen i at evaluere sig selv, og gør derfor her rede for forholdet.

1.2 Rapportens opbygning

Målet med denne rapport er at samle op på de mange forskelligartede erfaringer, der er indhøstet under InterKomm+. Vi giver derfor nedenfor ‘Baggrund og rammer for InterKomm+’ og en første overordnet gennemgang af ‘InterKomm+s mål og resultater’. Disse indledende afsnit skal danne en første forståelsesramme indenfor hvilken de følgende kapitler uddyber centrale områder.

Kapitel 2 giver en samlet gennemgang af forløbet: hvad skete hvornår og hvorfor – og hvad betød det for den profil, der langsomt blev udviklet (og fortsat udvikles) af InterKomm+? I den sammenhæng præsenteres det store netværk af samarbejdspartnere InterKomm+ er – eller har været – i samarbejde med.

I kapitel 3 gennemgås de forskellige mål for InterKomm+, og tilsvarende resultater.

Kapitel 4 præsenterer udviklingen af det pædagogiske koncept og metoder, samt beskriver hvordan disse løbende er blevet justeret og tilpasset indhøstede erfaringer.

På samme måde præsenterer kapitel 5 udviklingen af det overordnede tekniske koncept samt gennemgår de forskellige tekniske løsninger, der er blevet

benyttet for at kunne arbejde i grupper over nettet med fx layout og video-redigering.

I kapitel 6 gennemgås kortfattet de økonomiske og menneskelige ressourcer der har været til rådighed for InterKomm+. For en mere detaljeret redegørelse for ressourceforbrug henvises til de regnskaber der løbende er afleveret til CTU, samt til projektets slutregnskab.

Endelig afsluttes rapporten med en perspektivering.

Rapporten er langt fra at være den endelige opsamling af erfaringer fra InterKomm+. Dels har projektet ført til nye uddannelsesinitiativer inspireret af InterKomm+, dels vil InterKomm+ blive genstand for behandling i flere rapporter. Her kan især nævnes et SSF-finansieret projekt ved forskningslektor Sisse Siggaard Jensen, hvor den dialogbaserede læringsituation i InterKomm+ bliver grundigt udforsket.

2 BAGGRUND OG RAMMER FOR INTERKOMM+

Det afgørende initiativ til InterKomm+ blev taget af Robin Cheesman, lektor ved Kommunikation på RUC og (1993-96) studieleder. På hans initiativ blev der i vinteren 1994/95 nedsat en arbejdsgruppe m.h.p. at planlægge InterKomm+. Gruppen bestod udover Robin Cheesman af lektor Sisse Siggaard Jensen, ekstern lektor Lene Nielsen, RUC, edb-tekniker Anders Gorm Larsen, direktør Bent Nørby Bonde, Baltic Media Centre i Svaneke og cand.comm. Birgitte Jallo. InterKomm+ popularitet blandt de studerende var ikke just afspejlet i de bureaukratiske maskinerier, der hurtigt ville have fået lukket forsøget ned igen, hvis InterKomm+ ikke havde haft både idealistiske og hårdtarbejdende 'ildsjæle'. Dette selv om InterKomm+ forholdt sig til både langsigtede RUC-strategier og kortsigtede RUC mål: oprindelige RUC-planer om at udbyde faget Kommunikation som efteruddannelse¹¹, ønsker på RUC om både at indhøste erfaringer med computermedieret undervisning¹², samt erklæret interesse i at sprede RUCs aktiviteter til den danske periferi¹³.

Men trods periodevist grus i maskineriet kom InterKomm+ i foråret 1995 i gang med den konkrete planlægning af både den konkrete 'oversættelse' af heltidsstudiet i Kommunikation til et halvtidsforløb under Åbent Universitet med identifikation og planlægning af de grundlæggende pædagogiske retningslinjer for de forskellige undervisningstyper undervejs. Undervisningen startede midt i marts 1996. Overordnet er InterKomm+ organiseret som en efteruddannelse, og den tilbyder indholds- og niveaumæssigt samme undervisning som fuldtidsstudiet på RUC. De obligatoriske værkstedsforløb og den obligatoriske litteratur er den samme, ligesom rapport- og eksamenskravene samt censorer er de samme. Som Kommunikation på RUC, består InterKomm+ af tre moduler:

---

¹¹ Allerede i de tidlige planer for Kommunikationsuddannelsen – som startede i 1978 – var efteruddannelsesperspektivet tænkt med. På trods af flere forsøg, blev disse ideer dog ikke virkeliggjort før InterKomm+ gik i gang i marts 1996.

¹² Et aktivt studie- og forskningsmiljø på Kommunikationsuddannelsen har siden midt i 1980'erne arbejdet med multimedier generelt, herunder med udvikling og brug af computerbaserede konferencesystemer og kommunikationsmuligheder.

Modul 1: Introduktion til faglig formidling (produktion og analyse); Modul 2: Analysemodulet; og Modul 3: Produktionsmodulet (for en nærmere beskrivelse af modulerne, se Studieordning for Kommunikation, RUC 1996¹⁴).

De studerende ved InterKomm+ er normalt ikke i gang med et kandidatuddannelsesforløb som de fuldtidsstuderende på RUC, og der venter kun undtagelsesvist en afsluttet kandidateksamen forude for de studerende på InterKomm+.

Optagelseskravene på InterKomm+ svarer til de almindelige på faget, altså en basisuddannelse fra RUC, eller tilsvarende eller højere niveau opnået ved en mellemlang uddannelse eller en kombination af erhvervserfaring og videreuddannelse. De allerfleste studerende vil imidlertid 'kun' få et diplom som bevis for deres videreuddannelse. Nogle ganske få InterKomm+ studerende har i forvejen gennemført både en basisuddannelse og fx et modul på et andet RUC-fag, enten internt eller under Åbent Universitet. Det er i disse tilfælde ofte muligt at opnå en bachelor- eller kandidatgrad hvor studiet på InterKomm+ indgår. Ret mange af de studerende på InterKomm+ gør sig tanker i den retning.

2.1 Beslutningsgang

Allerede i den oprindelige betænkning for faget Kommunikation ved RUC, og i fagets betænkning og studieordninger fra 1978 har det været en udtrykt tanke at faget kunne udbydes som efteruddannelse. Konkret var modul 1 nævnt som et efteruddannelsesmodul. Dette blev af forskellige grunde udsat på ubestemt tid, først fordi uddannelsen skulle konsolideres, senere pga. den store interne vækst (frit optag!) og den følgende mangel på alt: fast personale, lokaler, driftsressourcer. Disse forhold forhindrede at intentionen blev fulgt op med konkret handling. Ved forskellige lejligheder blev det alligevel forsøgt at udbyde en efteruddannelse, fx ved at tilrettelægge aktiviteten uden for RUC, fx i samarbejde med *Magistrenes Efteruddannelse*. Idéen om at tilbyde

---

¹³ RUC har tidligere forsøgt at starte en naturvidenskabelig basisuddannelse på Lolland. I begyndelsen af 1990'erne forsøgte man – uden held – at etablere en samfundsvidenskabelig basisuddannelse på Bornholm.

¹⁴ <http://www.komm.ruc.dk/regler/SO-96.htm>

Kommunikation som efteruddannelse blev ved med at komme på dagsordenen, da uddannelsen meget ofte fik forespørgsler om dette.

I efteråret 1994 tog den daværende studieleder ved Kommunikation Robin Cheesman initiativ til igen at undersøge om efteruddannelsen kunne gennemføres som *fjernundervisning*. Studienævnet for Kommunikation gav tilladelse til at udarbejde et forslag. En lille arbejdsgruppe blev etableret på RUC. Det var fra starten klart, at de lokalemæssige forhold nødvendiggjorde at uddannelsens *face-to-face* elementer ikke kunne foregå på RUC.

Arbejdsgruppen på RUC tog derfor kontakt til Baltic Media Centre (BMC) i Svaneke. BMC ville meget gerne deltage i et samarbejde om at udvikle idéen, som fik arbejdstitlen "*KOMM til Bornholm*". I foråret 1995 blev 1. udkast af forslaget forelagt for konsistoriums uddannelsesudvalg, UDDU. Her var holdningen tøvende, men grundlæggende positiv. Udvalget arbejdede videre på baggrund af den foreløbige kritik, og fremlagde i maj 1995 et revideret forslag, med indholdsbeskrivelse og budget. Dette blev fremsendt til konsistorium med UDDUs anbefaling, og blev vedtaget ved konsistoriums møde i maj 1995.

Konsistorium besluttede samtidig at imødekomme en ansøgning om kr. 64.000 som driftsstøtte til transmissionsomkostninger i det første år.

Herefter gik den konkrete planlægning i gang, med udvikling af det pædagogiske koncept, tekniske løsninger, aftaler om lokaler, aftaler med undervisere, ansættelser, annoncering og produktion af informationsmateriale, ansøgningsblanketter osv. Vi brugte forgæves energi på at afprøve støttemuligheder i EU (Leonardo-programmet). *Center for Teknologistøttet Uddannelse* blev oprettet, og vi udarbejdede en ansøgning til CTU's 1. ansøgningsrunde i november 1995, der var perfekt 'timet' til projektet. Dette havde nu skiftet navn til *InterKomm+*¹⁵.

I det konkrete planlægningsarbejde deltog i varierende omfang fra RUC: lektor og studieleder Robin Cheesman, edb-medarbejder Anders Gorm Larsen, ekstern lektor Lene Nielsen, lektorvikar Sisse Siggaard Jensen, edb-medarbejder Frank

---

¹⁵ *Internetbaseret uddannelses i Kommunikation*, + noget mere, såsom kompetence til distancearbejde m.v.

Wagner; fra Bornholm direktør Bent Nørby Bonde, Baltic Media Centre (BMC) og cand.comm. Birgitte Jallov samt redaktør Kurt Westh Nielsen fra *Ugebladet Ingeniøren*.

3 INTERKOMM+ MÅL OG RESULTATER

3.1 Langsigtede og umiddelbare mål

InterKomm+ havde i hvert fald to langsigtede udviklingsmål:

1. Opkvalificering af arbejdskraften på Bornholm indenfor kommunikation og IT, så øen arbejdsmarkeds- og regionalpolitisk aktivt ville kunne benytte de nye teknologier til en fremsynet udvikling af arbejds- og hermed livsmuligheder og -fundament på Bornholm.
2. Udvikling af et effektivt konferencesystem til computermedieret undervisning i kommunikation såvel i grupper, som i plenumorganiserede baserede seminarer.

De umiddelbare, mere konkrete og kortsigtede del-mål var blandt andet:

3. At udvikle effektive tekniske og pædagogisk tilpassede undervisningsløsninger indenfor faget Kommunikation, som det praktiseres på RUC – altså både som en kombination af teori og praksis og samtidig i en gruppearbejdsform. Disse dimensioner var et pionerarbejde – også i internationalt perspektiv.
4. At udvide de enkelte studerendes arbejdsmuligheder og hermed livskvalitet.
5. At tilbyde efteruddannelse på universitetsniveau i en perifer region af Danmark. Det blev til Bornholm, da der endnu ikke var nogen universitetsstudier på øen, og samtidig befandt de studerende sig indenfor et så geografisk afgrænset område, at det igangsatte forløb ville kunne gennemføres ad konventionel vej, *hvis* teknologien svigtede.
6. At undersøge om InterKomm+ kunne være det første led i et 'virtuelt universitet' baseret på Bornholm, for (kultur- og regionalpolitisk) at virkeliggøre eet led i den megen snak om at sprede muligheder og modvirke afvandring fra små og isolerede samfund mod de større.

Undervisningen på InterKomm+ været i gang i snart tre år. Det første hold studerende, der startede i marts 1996 afsluttede modul 1 med eksamen i januar

1997. Alle studerende der fuldførte modul 1 fortsatte med modul 2, som blev afsluttet med eksamen i januar 1998.

Ved InterKomm+s start i 1996 var adgangen først begrænset til bornholmere, for at uddannelsen ikke skulle være helt afhængig af en velfungerende teknologi. Alligevel blev tre studerende 'ovrefra' accepteret, for at fylde holdet op.

Da teknikken ikke viste sig at volde uoverstigelige problemer, var der ved tilmelding til andet hold ikke nogen geografisk begrænsning. Andet hold studerende startede i februar 1997.

Faggruppen for Kommunikation på RUC besluttede i efteråret 1997 at fortsætte InterKomm+ også i 1998. Det betød, at der i februar 1998 startede både et modul 1 og et modul 3 hold. Det er udtrykt ønske om at trække InterKomm+ hjem til RUC når udvidelsen af RUCs bygninger er så langt, at faciliteterne er tilstrækkelige til at møde også InterKomm+s behov, dvs. i 1999. Sådan bliver det dog ikke foreløbig, fordi InterKomm+ også har inspireret til nye projekter.¹⁶

3.2 Resultater

Tabel 1. Oversigt over studerende på InterKomm+ 1996-1998

	M1 1996		M1 1997		M1 1998		M2 1997		M3 1998	
	Bholm	Alle	Bholm	Alle	Bholm	Alle	Bholm	Alle	Bholm	Alle
Startet	12	15	6	26	5	30	9	11	11	19
Fuldført	9	11	6	21	5	21	9	11	9	17
%	75	73	100	81	100	70	100	100	82	89
Karakter		10,1		10,3		9,0		9,1		8,8

Hvad kan vi allerede nu sige om InterKomm+s resultater holdt op mod de høje mål ? Med de par års erfaring er det alt for tidligt at give et bud på opfyldelsen af de langsigtede, bagvedliggende udviklingsmål med InterKomm+. Men vi kan give et foreløbigt bud på, hvorvidt de mere umiddelbare, kortsigtede mål er opfyldt – eller ser ud til at blive opfyldt.

¹⁶ Det drejer sig bl.a. om en EU-støttet (Tempus) efteruddannelse af journalister i de baltiske lande, og om en ny masteruddannelse (Master of Multimedia Arts) der planlægges i 1999 til start i foråret 2000.

Det første delmål vedrører på ønsket om at udvikle effektive og pædagogisk tilpassede undervisningsløsninger. Dette mål må siges at være opfyldt i og med at uddannelsen fungerer både teknisk, pædagogisk og praktisk. InterKomm+ pædagogikken er blevet løbende udviklet lige fra begyndelsen, hvor arbejdsgruppen havde nogle ideer i skitseform om, hvordan etableret RUC-pædagogik og uddannelsen på RUC kunne overføres til nogle få årlige arbejdsweekends og det primære projekt- og seminararbejde på nettet, som gruppearbejde.

De studerende har bidraget væsentligt til denne udvikling via hyppige uformelle tilbagemeldinger samt hyppige formelle, skriftlige evalueringer. Samtidig har undervisernes selvrefleksion og den gensidige efterkritik blandt lærere og planlæggere ydet et væsentligt bidrag til løbende revision af både de konkrete rammer for både arbejdsweekends og netarbejde, samt for form og indhold i de konkrete undervisningssituationer.

Det andet delmål ser på den enkelte studerendes arbejdsmuligheder. Da InterKomm+ endnu er en relativ ny uddannelse er der ikke basis for følgeundersøgelser eller tilsvarende grundlæggende undersøgelsesformer, der kunne sandsynliggøre effekten ift. dette grundlæggende og langtrækkende mål. Alligevel fremgår det klart både af uformelle tilbagemeldinger og kontakt med de studerende, og af deres skriftlige evalueringer, at bare det at have påbegyndt uddannelsen har haft betydning for deres syn på sig selv og på deres arbejdsmæssige aktivitet, det har haft betydning for arbejdspladsens/chefens syn på dem og at de, til trods for at der endnu ikke er nogen, der har en færdig uddannelse i kommunikation, får adgang til nye jobtyper. For eksempel har flere studerende fået nye jobfunktioner, indenfor deres 'gamle' arbejdsplads, hvor de nu er ansvarlige for koordination af informationsaktiviteter, ligesom mange studerende har fået nye jobs, hvor det er klart, at kommunikationsstudiet har været medvirkende til både de nye valg, og til ansættelsen.

Uddannelsens betydning ved at skabe nye venskaber og følgelig en både personligt og professionelt øget selvtilid fremgår af næsten alle evalueringer.

Det tredje delmål handler om at tilbyde efteruddannelse på universitetsniveau i en perifer region af Danmark, der ikke allerede er velforsynet med sådanne tilbud.

Dette mål må siges at være nået i og med at InterKomm+ er en velfungerende efteruddannelse på Bornholm – trods en del indledende besvær bl.a. med afklaring af rammer for uddannelsesorlov og med en så vanskelig lokale-situation, at det indimellem har gjort arbejdet vanskeligt for lærere og studerende, og samtidig har set ud som om det officielle Bornholm slet ikke var interesseret i at beholde uddannelsen på øen¹⁷. Uddannelsen har haft deltagelse af ikke mindre end 24 bornholmere, der er startet op og 13 bornholmere – altså mere end halvdelen – der (indtil videre) læser videre ved InterKomm+ på modul 2 og/eller 3. Med enkelte undtagelser har disse bornholmere givet udtryk for, at de ikke ville have deltaget, hvis forløbet ikke havde fundet sted på Bornholm. 7 studerende (alle fra Bornholm) har med eksamen i januar 1999 gennemført hele overbygningsuddannelsen i Kommunikation i InterKomm+ regi.

En del af de mange tilrejsende på især de nye hold (modul 1/97 og modul 1/98) har givet udtryk for stor sympati med ideerne bag at rykke uddannelsesstilbudene ud i landet, selvom det faktum at InterKomm+ ligger på Bornholm koster dem en del ekstra (rejse, overnatning, forplejning). Denne ekstra udgift vender flere til en fordel, og ser det som en mulighed for at lære Bornholm lidt bedre at kende, og at have koncentreret arbejdsro en hel weekend ad gangen, når de er her. Der er dog også flere af disse studerende, der har 'truet' med ikke at ville fortsætte, hvis deres næste forløb fortsat ville finde sted på Bornholm.

Med hensyn til ønsket om at det er efteruddannelse på universitetsniveau, der skulle til 'periferien', vidner det høje karaktergennemsnit – opnået ved både eksamen i januar 1997 og 1998 – om et akademisk niveau, der ligger over gennemsnittet på 'moderuddannelsen' i Roskilde. InterKomm+ benytter samme censorkorps som fuldtidsstudiet på RUC. Dermed sikres et fælles udgangspunkt

---

¹⁷ Rygtet om den indimellem ganske umulige lokalesituation nåede i 1997 til Nykøbing Falster, som sendte RUC et tilbud om at 'overtage' InterKomm+ og samtidig tilbød lokaler, edb-rum, alle andre nødvendige tekniske faciliteter – *gratis*, dvs. betalt af kommunen.

for vurdering og karaktergivning. De to censorer, der deltog ved eksamen i januar 1997, medlemmerne af censorformandskabet Hans Cornelius og Jens Frederik Kragholm, skriver i en udtalelse bl.a. herom:

*“Efter vores vurdering kan vi udtale, at såvel videns- som analyse-niveauet samt færdigheden i formidling hos de studerende var fuldt på højde med de præstationer, vi oplever i den normale eksamens-situation.”*¹⁸

Det fjerde delmål handler om at lade InterKomm+ være et første led i udviklingen af et virtuelt universitet, med mange flere studieretninger, baseret på Bornholm. Dette mål tog konkret udgangspunkt i de mange, nye muligheder, som et computerbaseret undervisningssystem indeholder. Muligheder, der passer godt til de nye rammer for undervisning som den samfundsmæssige udvikling fører med sig.

Denne udvikling beskrives grundigt i en CTU-udgivelse: *Grænseløs uddannelse*¹⁹ fra august 1997. Heri hedder det blandt andet:

“Grundtanken i Undervisningsministeriets debatoplæg [om livslang læring] er at alle voksne skal kunne skræddersy deres helt særlige uddannelse ud fra baggrund og fremtidige ønsker og behov. Regeringens mål er i denne sammenhæng at alle voksne kan gøre uddannelse til en tilbagevendende begivenhed i deres liv, og at uddannelse mere og mere skal rette sig mod voksne der har arbejds- og livserfaring.”

Disse ganske anderledes uddannelsesbehov, der ofte ville skulle finde sted samtidig med at man er i arbejde og har familieansvar, imødekommes på ganske særlig måde med computermedierede uddannelsessystemer, der byder sig til med mulighed for at arbejde når som helst i løbet af døgnet hjemmefra, hvis man blot har en telefonlinje og det nødvendige udstyr (der ikke længere behøver koste meget mere end 10-12.000 kr.).

---

¹⁸ <http://www.interkomm.ruc.dk/cens-udt-97.htm>. Udtalelsen bekræftes også af karakterniveauet på InterKomm+, se tabel 1 s. 16.

¹⁹ <http://www2.ctu.dk/cturapporter.nsf/>

Det var derfor oplagt at se InterKomm+ som et første skud i et sådant virtuelt læringsmiljø. Hvis teknikken kom til at fungere, kunne systemet benyttes for flere tilsvarende aktiviteter på et højt niveau, hvor mange af et universitets funktioner kunne være at finde på nettet, som Robin Cheesman skriver i sit oplæg fra juni 1996: "Et virtuelt universitet med centrum på Bornholm"²⁰.

I oplægget bliver det understreget at det vil være væsentligt at kombinere arbejdet i de computermedierede systemer med fysiske møder, hvor ansigt, krop og kontakt kunne supplere de om end effektive så dog 'fjerne' og let fremmedgørende systemer. "Det virtuelle universitet indeholder alle de aktiviteter, der tilsammen danner det intellektuelle miljø vi kender ... jeg tror på, at vi kan have vort hverdagsliv der hvor vi nu er, og supplere dette med uddannelse og intellektuel aktivitet via nettet – forudsat at det ikke kun foregår på nettet. Derfor skal det virtuelle universitet have et fysisk centrum, og jeg kan ikke forestille mig bedre steder for centrum for det danske virtuelle universitet end netop Bornholm."

Nu hvor uddannelsen med betydelig intern, pædagogisk og teknisk succes har været i gang i snart tre år, synes denne vision meget længere væk, end da den blev lanceret. Grundene er mange – men især, at det ikke har været muligt at få tilstrækkelig konkret, praktisk opbakning på Bornholm. InterKomm+ tog udgangspunkt i et samarbejde med Baltic Media Centre i Svaneke, som skulle være det fysiske mødested og 'hjem' for InterKomm+. Men dels var aftalen om undervisningslokaler glemt tre ud af de otte gange, InterKomm+ skulle være i centrets lokaler (enten i brug af andre eller ikke klargjort), dels blev det forudsete *indholdsmæssige* samarbejde ikke udviklet. Da centret derfor ved starten på InterKomm+s andet år ikke længere kunne imødekomme det øgede lokalebehov, måtte InterKomm+ finde en anden base. Det praktiske samarbejdet med BMC ophørte derfor reelt efter et år, i foråret 1997.²¹

Det officielle Bornholm var i fuld gang med at undersøge muligheder for etablering af universitetsuddannelser på øen, da InterKomm+ blev lanceret, og

---

²⁰ <http://www.interkomm.ruc.dk/seminar2.htm>

projektet mødte derfor stor umiddelbar begejstring på officielt plan. Men begejstringen rakte ikke til en imødekommelse af støtte til etablering af et konkret, fysisk udgangspunkt for uddannelsen, der kunne udgøre en reel basis for en udvidelse à la tankerne bag “Et virtuelt universitet på Bornholm”. Efter et par halsbrækkende weekender foråret 1997 i forskellige lokaliteter først i Svaneke og dernæst på Amtsgymnasiet, tilbød Bornholms Amt, at InterKomm+ kunne have base i amtets konferencefaciliteter i administrationens kælderetage – mod betaling for lys, varme og rengøring. Bortset fra at der her mangler egnede edb-lokaler er disse faciliteter udmærkede i en overgangsperiode. Yderligere pladsbehov, ved opstart af tredje årgang i 1998 blev klaret ved at Skolen for Social- og Sundhedsuddannelser kvit og frit stillede sine nye undervisningslokaler til rådighed for InterKomm+.

Trods mange forsøg på at få ikke blot et sted at være og at arbejde i arbejdsweekender, men et ‘hjem’, et udgangspunkt for ikke kun InterKomm+, men for flere uddannelser på universitetsniveau, løb alle konkrete tiltag ud i vandet. Dels har det stadige problem med at finde et egnet sted at være for InterKomm+ taget meget konkret arbejdstid, og dels har resultatet af den manglende opbakning betydet en usikkerhed med hensyn til det officielle Bornholms reelle mulighed for og vilje til at følge de pæne ord op med konkret handling.

---

²¹ Foranlediget af BMCs lokaleudvidelser og et nyt RUC-BMC initiativ om relaterede uddannelsesinitiativer vil InterKomm+ i foråret 1999 flytte tilbage til Svaneke.

4 INTERKOMM+ PÆDAGOGIKKEN

Hvor den tekniske udfordring i begyndelsen var den mest usikre dimension ved InterKomm+, og hvor spørgsmålet om hjemsted og ramme omkring de fysiske aktiviteter var afklaret og uproblematisk, viste det sig i løbet af det første år at være ganske omvendt: teknikken fungerede fint, men de fysiske rammer blev det store problem. Disse dimensioner behandles i andre kapitler i denne rapport. Den 'tredje' dimension: pædagogikken, gjorde vi os indledningsvist en række tanker om, og udviklede så stille og roligt hen ad vejen. Da InterKomm+ ikke lagde sig i forlængelse af allerede udviklede og fungerende Internetbaserede-systemer pædagogisk, var der tale om at bygge et grundsystem op fra starten, som så løbende kunne udvides og revideres.

4.1 RUC Kommunikation på nettet

Der var en række dimensioner, der lå fast. Det var et ønske at InterKomm+ som efteruddannelse med et indhold der svarede til Kommunikation på RUC, skulle arbejde videre ikke blot med det samme formelle indhold, men at den også skulle benytte RUCs pædagogiske principper, der bl.a. indebærer:

Projektorganiseret arbejde, hvor den enkelte studerende lærer at beskrive og formulere et problem, og efterfølgende at finde frem til problemets løsning via en kombination af indsamling og analyse af empiri, ved brug af videnskabelige teorier og metoder.

Gruppearbejdet, der ofte – men ikke altid – er interdisciplinært sammensat, der fleksibelt indtænker den enkeltes styrker, sikrer indbyrdes støtte og samtidig opøver en fleksibilitet hos den enkelte til – ofte under pres – at kunne arbejde sammen med mennesker med anden baggrund.

Universitetsbaseret arbejdsform, der bl.a. indebærer at den enkelte – og den enkelte gruppe – selv forventes at skabe sammenhæng mellem en række umiddelbart løsrevne discipliner, forelæsninger, selvstændig litteraturlæsnelse og opgaver.

I de indledende diskussioner var det klart, at vi i baggrundsgruppen ønskede at medtænke besværlighederne ved ikke blot en fjernundervisningssituation – men

også en efteruddannelse, hvor en stor del af de studerende ville være relativt studieuvante og sandsynligvis ikke havde erfaring med computermedieret kommunikation (CMC).

Det var derfor vigtigt, at skabe et så lidt fremmedgørende 'rum' omkring studieaktiviteterne som muligt. Vi besluttede at gøre dette ved regelmæssige arbejdsweekender, ved at bygge sociale elementer ind i konferencesystemet, og ved, som vejledere og projektleder at skabe en åbenhed og en slags 'intimitet', der kunne skabe mulighed for at de studerende frit ville kontakte os, hvis de stødte på problemer af faglig, teknisk eller social art. Udover arbejdsweekender bestod arbejdsformen i arbejde på nettet individuelt i de faglige netseminarer og gruppevis i forbindelse med modulets to værkstedsforløb og det afsluttende projektforsløb.

4.1.1 Introduktion

Rent konkret skabte vi en introduktionsfase, hvor den første opstartweekend indeholdt grundige introduktioner til studiet overordnet på RUC, til de forskellige elementer studiet består af, til det konkrete modul, der skulle påbegyndes, til studieform og teknik og til vejledere. Disse introduktioner skulle både fungere som en ramme at se det konkrete forløb i, og skulle søge at erstatte så meget som muligt af al den uformelle information og vidensoverførsel, der finder sted ved at bevæge sig på gangene på en undervisningsinstitution.

Teknikken blev forklaret og demonstreret, og da det endnu ikke var helt klart for de tekniske udviklere, hvad der egentlig kunne forventes af den enkelte studerende ift. til etablering af teknik, blev der i forbindelse med de tekniske sessioner aftalt mødetider, hvor teknikeren efter behov ville besøge hver af de studerende hjemme. Disse møder fandt sted i umiddelbar forlængelse af introduktionsweekenden for at øge tilliden og trygheden i forhold til studiet, og for straks at løse evt. tekniske problemer, så der ikke kunne opstå teknisk begrundede 'knuder' mellem den enkelte studerende og den ofte svære studiestart.

For at sikre, at de studerende ikke oplevede introduktionen alt for formalia- og teknikfokuseret, lagde vi også i introduktionsweekenden op til en præsentationsøvelse via interview. Denne fik et fagligt indhold ved en første introduktion til interviewteknik, med henvisninger til modulets obligatoriske litteratur. Opgaven havde samtidig til formål at sikre at de studerende skulle lære hinanden – eller i hvert fald én anden – lidt at kende. Interviewene blev optaget på en båndoptager, og de studerende fik båndet med *deres eget* interview med hjem. I de efterfølgende to uger skulle de studerende bearbejde dette interview, skrive det og lægge det ind på nettet til en deadline, hvorefter de fik en vejleders reaktion på den samlede mængde interview.

Denne øvelse indeholdt altså både dét at interviewe, bearbejdelse af et båndet interview, præsentation af sig selv, indlæggelse af en tekst i konference-systemet, en erfaring med deadline og med vejleders reaktion. Denne eksemplariske proces sikrede samtidig, at alle studerende var fortrolige med udstyr og funktioner inden den mere faglige undervisning gik i gang.

De mange individuelle interview blev ydermere gjort tilgængelige på nettet, så alle kunne læse 'alt' om hinanden, og fs senere søge tilbage: "Hvad var det egentlig NN havde lavet før"? Da kunne vi kigge ind ad vinduerne til hinanden i vor egen lille virtuelle landsby.

4.1.2 Faglige 'fysiske' seminarer

To uger efter introduktionsfasen fortsatte vi med en weekend med ikke mindre end tre faglige introduktioner til faget, til faglig formidling og til den obligatoriske litteratur. Hvert seminar havde én dag til rådighed og havde hhv. 'faglig formidling', 'billedanalyse' og 'tilrettelæggelse af information' som emner.

Disse seminarer fik samtidig både uddannelsens konkrete teoretiske fundament introduceret, samtidig med at de studerende fik mulighed for at mødes igen, ved den anden af fire weekends i første semester. Endelig var der ved dette 'hurtige' gensyn mulighed for at samle op på usikkerhed hos studerende både i forhold til dét at studere, det faglige indhold og niveau samt den brede vifte af sociale aspekter, der knytter sig til starten af et nyt studium.

Endnu en teoriweekend fandt sted ved opstart af efterårssemestret med fokus på fortælleformer og -teknikker.

Disse seminarer lagde alle op til opfølgende NETSEMINARER.

4.1.3 Netseminarerne

Netseminarernes rolle og funktion var at følge op på den fysiske arbejdsweekends faglige introduktioner. Ved netseminarerne skulle de introducerede begreber kunne udfoldes og aktivt tilegnes af de studerende.

Det er helt klart, at disse seminarer blev angrebet let fumlende i starten, både af vejledere og studerende: Hvordan skulle vi, lærerne, konkret få gang i en teoretisk diskussion i dette medie *uden* af skræmme de studerende og *samtidig* med at det teoretiske fundament for uddannelsen blev udfoldet. De studerende var tilsvarende usikre både overfor det faglige indhold, den tekniske ramme og de fjerne medstuderende, skjult bag hver deres computer i hver deres arbejdskrog, i hver deres virkelighed.

Selv om den indledende runde at netseminarer langt fra kan betegnes som en fagligt imponerende proces, havde disse seminarer dog en rigtig vigtig funktion i og med at de holdt de studerende fast i etablering af oftest daglige rutiner med at logge sig på nettet, for at se, hvad de andre havde fået lagt ind, at holde fast i litteraturstudier, der var forudsætning for at kunne bidrage. Samtidig blev de sidste problemer af teknisk art løst hos den enkelte og de studerende fik følt hinanden yderligere 'på tænderne' ift. niveau og præstationsangst. Ydermere fik de studerende gang i 'de små grå' og der kom mange læseværdige bidrag ind i diskussionerne, og de studerende fik vænnet sig til at skrive lidt friere, om end det gik lidt trægt.

Seminarerne kom på denne måde til at danne en væsentlig baggrund for det efterfølgende første værkstedsforløb på nettet, hvor aktiv deltagelse var et must²².

---

²² Læs evt. mere om netseminarerne i Thomas Bentsen m.fl., "InterKomm+ – Opstarten. En analyse af en kommunikationssituation". Modul 2-rapport, Kommunikation, RUC, forår 1996.

4.1.4 De tre forløb

Kommunikations første modul består udover seminarer og andre faglige aktiviteter, af to større værkstedsforløb, hvoraf skrift-billed-værkstedet altid udgør det ene, og et afsluttende projektførløb. Det andet værksted kan på 'moderuddannelsen' på RUC være alt mellem lyd, lyd-dias, video, multimedie og netmedier. Ved det første InterKomm+ modul lå 2. værksted fast og havde 'video' som tema. Det sidste forløb gik – som altid – ud på at bearbejde et kommunikationsrelevant emne og udarbejde en rapport.

Med få variationer var de tre forløb struktureret på samme vis: de startede med en introduktionsweekend, hvor man mødtes fysisk, blev introduceret til det forestående arbejde, fik dannet grupper og valgt emner, og havde lejlighed til at nærme sig sit projekt lidt i et indledende gruppearbejde. En første problemformulering, en ramme for projektets indhold og indholdsfortegnelse samt et første forsøg på at indkredse relevant litteratur, var ofte resultatet af disse weekends.

Med cirkulerende vejleder(e) og mulighed for fysisk at sidde sammen i sin gruppe, blev denne indledende gruppearbejds mulighed sat meget højt af de studerende.

Efter den indledende arbejdsweekend foregik resten af arbejdet via et stramt program med mellem 3 og 6 deadlines indbygget, hvortil de studerende skulle fremlægge et i forvejen angivet 'produkt' i konferencen FREMLÆGGELSE.

Arbejdet mellem deadlines foregik i lukkede gruppekonferencer, hvortil kun den enkelte gruppes medlemmer havde adgang.

Skrift-billed-værkstedet startede i 1996 med et en-dagskursus i dtp-programmet PageMaker, og fjorten dage inde i forløbet endnu en. Denne indføring blev tilbudt for at sætte de studerende så meget som muligt på lige fod med de studerende på RUC, og samtidig fordi det var et ønske fra InterKomm+s side, at de studerende via denne efteruddannelse nogenlunde skulle behærske et professionelt dtp-værktøj, der helt konkret ville være med til at styrke deres erhvervs muligheder og chancer. Et andet teknisk element i denne første værksted var brug af en cd-rom med fotos, der var udvalgt af værkstedslæreren

på basis af et første kendskab til de studerende og deres mål med uddannelsen, som de var kommet til udtryk ved introduktionsweekenden. På denne måde fik de studerende nem adgang til store og 'tunge' filer, uden at forhindringer af analoge og usikre telefonlinjer.

Videoværkstedet startede ligeledes med en arbejdsweekend, og benyttede sig i introduktionsfasen på nettet ligeledes af en cd-rom, denne gang til øvelse i redigering og klippeteknik. Denne cd-rom var special-udviklet til dette forløb af værkstedslæreren Lene Nielsen m.fl. Videoværkstedet havde ydermere en lang, afsluttende arbejdsweekend, hvor de enkelte grupper fik filmet de planlagte videospots og fik dem redigeret med hjælp fra lærer og en videotekniker fra RUC.

Endelig sluttede modulet af med in projektfase, hvor de studerende tog fat i et kommunikationsrelevant emne for at komme ind under huden på denne sidste facet af modul 1, der jo tidligere blev kaldt 'Kombinationsmodulet' i kraft af sin kombination af praksisøvelser og teori. Dette sidste forløb startede også med en 'fysisk' introduktionsweekend, efterfulgt af endnu en arbejdsweekend to uger efter. Arbejdet med projekterne fandt sted i grupper på nettet.

Hvor de to værkstedsforløb afsluttes med 'bestået' ved tilfredsstillende fremmøde og aktiv deltagelse i gruppearbejde, slutter projektfasen af med eksamen. Denne dækker hele modulet, og eksamen for det første InterKomm+ modul fandt sted i januar 1997.

4.1.5 Litteraturstudier

Modul 1 består udover alle de ovennævnte elementer af selvstændige litteraturstudier. Disse fandt i nogen udstrækning sted i de 'frie' perioder, herunder de forløb, der decideret var kaldt 'læseuger' i planen. I nogen udstrækning blev der bygget teoriweekends ind som støtte til læsning af den obligatoriske litteratur. Ellers var denne del baseret på selvstudier.

4.1.6 Pædagogiske og planlægningsmæssige erfaringer

I arbejdet med første gang at overføre studierne i faget Kommunikation til nettet fik vi mange erfaringer som direkte påvirkede tilrettelæggelsen af senere forløb.

Vi har således sørget for at gennemføre temmelig omfattende evalueringer undervejs de første år af InterKomm+s levetid. I erkendelse af forløbets karakter af pilotfase, har de studerende leveret ganske grundige svar på alle vore spørgsmål. De konkrete tilbagemeldinger er løbende indarbejdet i planlægningen af forløbene, og de studerende har set og værdsat denne åbne, gensidige og fleksible planlægningsform, hvor de har været centrale aktører.

Et konkret eksempel på en sådan tilpasning af arbejdsplanerne kan ses i forhold til arbejdet i de introducerende arbejdsweekends. Her havde vi først planlagt at starte op 'fra bar bund' med gennemgang af værkstedets formål, plan, rammer og så det faglige grundindhold. Denne plan havde vi lagt, da vi mente, at det ville tage hånd om de studie-uvante studerende, der på denne måde kunne komme 'blidt' ind i arbejdet i det enkelte værksted. Samtidig er det jo (naturligvis) også den måde arbejdet tilrettelægges på almindeligvis på RUC.

Flere studerende gjorde her opmærksom på, at en del af disse informationer fint kunne lægges på nettet forud for værkstedet, således at den sparsomme fælles tid kunne bruges til mere gruppeopstart og mindre 'forelæsning'. Denne reaktion fra de studerende kom i en vis grad bag på os, planlæggerne. Vi havde formodet, at voksne, der afsatte både tid og økonomiske ressourcer til at være del af et sådant efteruddannelsesforløb ville forvente en del konkret lærerinput. Det har været en positiv oplevelse, at de studerende – trods studie-uvanthed – har en stor modenhed med hensyn til gruppearbejdets værdi og en stor parathed til selvstændigt arbejde i grupper.

Helt konkret har dette betydet en væsentlig ændring i forholdene omkring start af værkstedsforløb, hvor en væsentlig mængde selvproduceret introducerende materiale og værkstedslitteratur nu forudsættes bekendt. Arbejdet i weekenden kan derfor indeholde en stor del (ca. 50%) gruppearbejde.

En anden konkret erfaring ved ovenfor beskrevne forløb er, at programmet PageMaker er for tungt, for ressourcekrævende og dermed for distraherende i forhold til skrift-billed værkstedets grundlæggende formål, der er den generelle tilrettelæggelse af en produktionsproces samt de specifikke overvejelser over præsentation, funktion og æstetik ved et skrift-billed produkt. I en opsamlende diskussion efter gennemførelse af 1996-forløbets skrift-billed-værksted var det

klart, at der enten skulle afsættes yderligere ressourcer til både de introducerende kurser i PageMaker samt til løbende teknisk assistance – ellers skulle PageMaker ikke benyttes.

Resultatet blev at alt lay-out skulle præsenteres og udveksles på nettet i et almindeligt tekstbehandlingsformat (Word), samt at de studerende selv måtte erhverve sig nødvendig teknisk indsigt, bl.a. i filoverførsel (FTP), for at kunne deltage aktivt. Dette tekniske skift betød, at der i 1997 var væsentligt færre tekniske problemer, som dog stadig var en væsentlig de-motiverende faktor i enkelte af de grupper, hvor der ikke var en 'nørde' gruppedeltager. Dette trods en halv dags indledende kursus i brug af bl.a. FTP, arrangeret af InterKomm+ i forbindelse med en weekend, men som et frivilligt tilbud som mange benyttede sig af.

En sidste erfaring, indhøstet af samtlige studerende, var, at alle netmediets mange fordele ufortalt (herunder asynkronitet og fleksibilitet) tager det meget tid at arbejde i gruppe på nettet. Dette gælder med mindre man i sin gruppe har udarbejdet en meget detaljeret arbejdsplan, som alle gruppemedlemmer overholder, og en arbejdsdeling, der giver et gruppemedlem rollen som ordstyrer og indpisker (kan godt gå på skift fra uge til uge, eller tilsvarende). Sammenligninger som at et én-times fysisk gruppemøde kan bringe en proces fremad lige så meget som en hel uges arbejde på nettet. Sådanne vurderinger afhænger dog også naturligt af, hvor i processen man er, hvor godt man kender hinanden, hvor direkte man tør være. Det er svært at træffe kontroversielle beslutninger over nettet.

4.2 Fjernundervisning på nettet

Samtidig med at fjernundervisning er et af mange svar på samfundets stigende krav om løbende videreudvikling (livslang læring), er fjernundervisning en studieform der er svær at gennemføre. På den ene side er det ofte højt-motiverede deltagere, der starter, men på den anden side er det en ensom læringssituation, hvor mange af de personligt varmende sociale sider ved traditionel undervisning mangler. Frafaldet ved åbne uddannelser, herunder Åbent Universitet er normalt højt – op til 50 %.

Fjernundervisning, som den praktiseres ved InterKomm+ forsøger på flere måder at imødegå disse ulemper:

4.2.1 Et stramt styret forløb

En given faktor, som InterKomm+ ikke selv er ansvarlig for, er den anderledes stramme struktur, som Kommunikationsuddannelsens 1. modul har, sammenlignet med studieformen generelt på RUC. Modulets to værksteder, sideløbende seminarrækker, et afsluttende projektforsløb samt individuel litteraturtilegnelse har vist sig meget godt egnet til fjernstudium via nettet. Dette havde sandsynligvis været sværere i andre universitetsfag, eller fx i modul 2 i Kommunikation, der består af eet sammenhængende projektforsløb uden obligatoriske elementer ud over pensum. I 1997, hvor 1996 års modul 1-studerende gik i gang med uddannelsens modul 2, og altså var netstudie-vante, var det et stykke inde i studieprocessen klart, at det var nødvendigt fra lærerside at strukturere forløbet for de studerende, da et helt års proces 'forude' i et tilsyneladende uforpligtende net-samarbejde har det med at skride. Et år er bare så lang tid. Derfor har vi nu indbygget en række deadlines i form af milepæle på modul 2, og tilsvarende på modul 3 (1998).

Måske kunne denne erfaring på længere sigt være InterKomm+s inspiration til det øvrigt RUC, hvor mange studerende også har svært ved at administrere de løsere, længerevarende forløb.

4.2.2 Fjernundervisning med fysiske møder

I forhold til de ovenfor nævnte problemer med isolation, ensomhed og manglende social kontakt og anerkendelse, er InterKomm+ netop ikke *kun* fjernundervisning, men en *kombination* af de omtalte otte årlige arbejdsweekender hvor man mødes fysisk og den mellemliggende tids arbejde via nettet.

Det er helt klart at behovet for at mødes er stort, og de studerende har på alle hold og i mange forskellige sammenhænge – ikke kun i evalueringerne – lagt vægt på vigtigheden af at ses. De glæder sig til næste gang, til at også lærere og andet personale ved InterKomm+ deltager i afslutningsmiddage m.v. Behovet for at kende hinanden, at opleve sig selv som en aktiv del i en fungerende social

sammenhæng er stort. Og det imødekommes tilsyneladende i tilstrækkeligt omfang i InterKomm+s konstruktion.

'Effektiviteten' ved fysiske møder er umiddelbart langt større end i diskussioner via nettet. Men i lyset af de studerendes dagligliv, og de udgifter hver arbejdsweekend medfører – bl.a. pga. placeringen på Bornholm – vurderer vi samtidig, at de otte årlige arbejdsweekends er det maximale, der kan forventes. Samtidig skal det nævnes, at flere af de tilrejsende klart udtrykker, at de er parate til at investere det nødvendige for at kunne nyde frugten af de konkrete, fysiske møder.

4.2.3 Elektroniske mødesteder

I designet af konference-systemet er behovet for andet end faglig kontakt imødekommet. For de studerende er der en CAFÉ, som især efter den meget socialt orienterede introduktionsweekend benyttes flittigt. Ellers har der været et klart mønster at op til arbejdsweekender bruges cafén mere flittigt til at planlægge, hvor man skal bo, hvad man skal spise samt mere alment sociale meddelelser og kommentarer. Tilsvarende er der gang i cafén efter arbejdsweekends, hvor de studerende takker hinanden, følger op på graviditeter, bilkøb og hvad der ellers er blevet snakket om i pauserne. I forbindelse med sommerferien tages der (studerende-) initiativ til at man sender et elektronisk 'postkort' fra turen.

En anden klar tendens i brugen af cafeen er, at 1996 (pilot-perioden, som jo primært dækkes af denne evaluering), hvor holdet var lille, var der en større grad af gennemgående brug af cafén. Dette i modsætning til 1997 års modul 1, dobbelt så stort, og hvor brugen af cafeen næsten udelukkende blev udfoldet omkring arbejdsweekends. 'Ældre' studerende synes at benytte cafeen mindre, og koncentrere sig om gruppearbejdet, hvor også en del fysisk mødeaktivitet finder sted udenfor weekenderne.

Til sammenligning kan nævnes, at der for lærerne findes en PERSONALE-KANTINE. Her udveksles primært faglige beskeder, og man diskuterer spørgsmål af planlægningsmæssig karakter. Kun personale har adgang til PERSONALEKANTINEN, både studerende og personale har adgang til CAFÉN.

4.2.4 Individuel kontaktmulighed

Endelig findes der – integreret med konferencesystemet – en e-mailfunktion, som kan benyttes mellem alle i studiemiljøet – og udenfor. Lærere og andet personale ved InterKomm+ har fra introduktionsforløbet og mange gange derefter understreget, at de studerende er velkomne til at kontakte underviser, projektleder og administrativt personale med alle former for spørgsmål, problemer eller kommentarer. Dette er forsøgt lettet via en uformel og lettingængelig optræden og ‘atmosfære’ fra undervisers og projektleders side.

I forbindelse med værksteds- og projektforsløb har lærerne endvidere oplyst om ‘kontortider’, hvor den elektroniske postkasse i hvert fald tømmes, og hvor de studerende kan regne med et – om ikke andet så henholdende – svar.

Denne kontaktmulighed er blevet benyttet i udstrakt grad – både til spørgsmål af teknisk, faglig, studievejledningsmæssig og personlig-social art. Flere udmeldelser er blevet forebygget efter en sådan udveksling mellem studerende og lærere, ligesom mange formelle problemer bliver afklaret brug af e-mail.

Samtidig med denne åbenhed og til-enhver-tid-ståen-til-rådighed er det fra lærerside rart med e-mail som et alternativ til telefonisk kontakt om ovennævnte spørgsmål. På denne måde kan man som lærer og projektleder passe disse henvendelser ind i døgnets rytme. Man sidder ikke pludselig lige midt i familiens aftensmad eller børnenes putning med et stort problem i telefonen. Det er meget bedre med e-mail for alle parter. Men selvfølgelig er telefonen også blevet benyttet i klemte situationer.

4.3 Pædagogik på nettet

Hvis vi, på InterKomm+ skal samle op på vores erfaringer med pædagogik på nettet i en enkelt sætning vil det nok være, at:

Alle forløb skal være åbent, meget grundigt og gennemskueligt planlagt og forberedt.

Vi har som undervisere oplevet – både med det mindre hold i 1996, men især i 1997 og 1998 år med meget større hold – at det er afgørende for effekten af den enkelte undervisningsgang, og det enkelte forløb på nettet, at alt er eksplicit og

klart. En af de store forskelle vi har oplevet mellem at undervise på nettet og så ganske 'almindeligt' på Kommunikation på RUC, er at der er meget lidt – om noget – man kan forudsætte kendt. De studerende ved InterKomm+ kommer med meget forskellige både uddannelses- og erhvervsmæssige erfaringer, og bortset fra de otte arbejdsweekends om året hvor vi mødes, finder der ingen særlig socialisering sted. Hvis man starter på RUC kan alt være ukendt fra starten, men det bliver efterhånden mindre ukendt, og en umærkelig socialisering finder sted med en øgende viden om, hvordan alting fungerer.

I virkeligheden er den nødvendige eksplicitet, vi har oplevet, en meget god og disciplinerende funktion, som også vi som lærere kan have meget godt af.

I forhold til de pædagogiske vejledninger vi har planlagt at lave er vi stødt på en række problemer, når gæster skal inddrages i arbejdet: hvordan gå ind i et computermedieret fjernundervisningsforløb som InterKomm+: Hvad forventes der af forhånds-information, leveret hvor og hvornår, før oplæg. Hvilken praktisk ramme er der, hvilken erfaring er der for, hvad der skal til at skabe en god teori-dag, osv. Hvordan kombineres mundtlige oplæg og øvelser med efterfølgende netseminarer. Hvilke forskellige modeller for netseminarer? Hvad forventes af læreren?

I disse situationer har vi oplevet, hvordan vi selv – via de studerendes gode tilbagemeldinger – er 'vokset' med opgaven.

Herudover har vi arbejdet en del med at gøre brug af de fysiske møder på den mest effektive måde: hvad kan de studerende nå at få ud af materiale lagt på nettet forud for en start-weekend? Kan vi tage for givet, at dét vi lægger på nettet bliver læst og tilegnet? Betyder dét virkelig, at vi kan arbejde effektivt når vi ses på basis af det i forvejen kendte? Hvad gør man hvis nogle af de studerende *ikke* kan følge med? Og hvad vil det betyde for holdet og for kvaliteten af undervisningen?

Resultatet af disse overvejelser er, at vi mener, at når man får mest udbytte af vores uddannelse ved *ikke* at benytte de sjældne fysiske møder til gennemgang af formalia og planer, ja, så må vi tage det til efterretning, og satse på, at de svagere studerende 'opper sig'. Ligesom nybagte forældre langsomt begynder at

turde give lidt slip på ungerne, der viser sig at være mere hårdføre, end først antaget, så begynder vi, der har været fødselshjælpere for InterKomm+, at indse, at vores 'materiale' er mere hårdført end som så.

Ved sammenligning med den grundighed der går til arbejdet på RUC og ved InterKomm+, hvor en enkelt skrift-billed-følgerapport i 1997 var på godt 80 sider, har vi gjort os nogen overvejelser over, hvorvidt indlæringseffekten er større ved denne undervisningsform end ved traditionel undervisning. I den generelle, afsluttende evaluering af forløbet i 1996, mente de fleste studerende ikke de kunne tage stilling til spørgsmålet generelt set, men mener, at den må være nogenlunde den samme som ved konventionel undervisning. En enkelt studerende understregede det faktum, at dobbelt så lang tid (som studier under Åbent Universitet har) nok giver lejlighed til at få problemstillingerne lidt grundigere ind under huden, ligesom en anden studerende mener, at den skriftlige form, hvor man kan læse hinandens og vejleders indlæg igennem flere gange – og vende tilbage om nødvendigt – styrker indlæringseffekten.

4.3.1 De studerende arbejder

Ved starten på værkstedsforløbene 1996 understregede vi fra lærerside det helt afgørende i at etablere en række klare aftaler om arbejdsform og arbejdsplan, herunder enkelte gruppe-medlemmers eventuelle periodevise fravær m.v. Vi har gjort opmærksom på de mange muligheder for misforståelser der er, som man kan være ekstra 'ømt' overfor, hvis man tvivler lidt på egen kunnen, og sidder isoleret på sit arbejdsværelse, og måske (ganske realistisk) desuden er temmelig træt.

Derudover diskuterede vi gruppearbejdsformer på nettet, herunder forskellig rollefordeling, bl.a. brugen af bevidst ordstyrer. Måske skiftende ordstyrere, men hele tiden en indpisker, der helt formelt får tildelt denne rolle. I modsat fald bliver det ofte den flittigste, der påtager sig rollen uden noget mandat – med mulighed for efterfølgende irritation og gruppe-krise.

Endelig foreslog vi en række alternative måder at organisere kommenteringsprocesser på, herunder måder at strukturere den egne gruppekonference, så den bliver overskuelig og rar at arbejde i.

Herudover har hver gruppe arbejdet sig – mere eller mindre bevidst – frem til en række egne arbejdsmetoder og -normer, der ofte opleves som afgørende for forløbets success. Blandt de særligt fremhævede elementer er, at man allerede ved første weekend i et forløb (eller så snart som muligt herefter) på basis af en rå-skitse til indholdsfortegnelse for rapporten, laver en gruppe-arbejdsplan uge for uge: Af denne plan skal også fremgå hvem i gruppen, der er ansvarlig for at samle indlæggene sammen i de enkelte del-faser og tage sig af andre indpisker-funktioner.

I forlængelse heraf understreges det også i evalueringen 1996, at grupperne bør tage en temmelig konkret og åben snak om ambitionsniveau, tid til rådighed og forventninger til hinanden. En sådan afklarende diskussion kan forebygge i hvert fald nogle af de frustrationer, der kan virke hæmmende i de sårbare net-gruppeprocesser.

Det var helt klart, at mange af de indledende forslag fra lærere og projektleder først fik rigtig relevans og blev forståelige, når de studerende selv erfarede sig til de metoder, der var blevet anbefalet.

Evalueringen 1996 opsummerer videre vedrørende gruppearbejde på nettet:

Alle grupper diskuterer betydningen af at forholde sig meget bevidst til, hvordan gruppen benytter de forskellige kommunikationsmuligheder på nettet og i det hele taget. Alle grupper er i denne sammenhæng forskellige, men det bevidste forhold til kommunikationsformerne er afgørende for effektivitet og synergi.

Een gruppe valgte således kun at bruge gruppekonferencen til rent faglige indlæg – ‘strictly business’, som en studerende skriver, og at benytte e-mail til andre meddelelser. En anden gruppe lod gruppekonferencen indeholde alle typer af meddelelser, under en tilsvarende lang række emneinddelinger.

Alle grupper taler i denne forbindelse om det ønskelige i, indenfor egen konference (altså den lukkede gruppekonference) at have adgang til at redigere, flytte rundt og slette – for at bevare overskueligheden i dette helt centrale forum.

En enkelt gruppe har benyttet sig af en *synkron* net-møde funktion med stor effekt, og det nævnes, at i kommende årgange af InterKomm+, hvor den

geografiske spredning af de studerende bliver endnu større, end den har været på dette hold, burde det være et af kommunikationstilbuddene.

Enkelte studerende har oplevet ensomhed og isolation i forbindelse med gruppearbejdet. Dette aspekt har været mere tydeligt i evalueringerne af de tidligere faser. Det tyder således på, at de studerendes øgede kendskab til hinanden mindsker ensomheden ved skærmen derhjemme. Alligevel er oplevelsen af mangel på dialog og kontakt, usikkerheden overfor de andre i gruppen både almindelig og central – à la “jeg har ikke hørt noget siden jeg lagde mit oplæg ind i går. Mon de synes det er helt i skoven? Hvorfor svarer de ikke”. Det er derfor vigtigt at forholde sig aktivt til denne problemstilling i planlægning af gruppearbejdet og formerne. Det kan være en god ide at aftale, at man lægger en hurtig foreløbig kommentar, lige når man ser hinandens indlæg og at man husker værdien af konstruktiv kritik.

4.3.2 Lærerne arbejder

Vejledning på nettet en ganske anderledes og ‘blottet’ måde at arbejde på som lærer. Lærerne *ser* hvad hinanden laver og de studerende kan selv vurdere forskellige vejledningsformer. Normalt er de studerendes vurdering af lærerne baseret på rygter – her kan de få empirisk belæg ved at studerende kan se hvordan de andre bliver vejledt. Dette har da også ført til en meget konkret kritik af vejledere, og et konkret forventningsniveau, hvor alle naturligvis forventer at have krav på den ‘bedste’ vejledning, der fås.

Samtidig med at denne åbenhed og nøgenhed giver øget mulighed for kvalitetssikring kan det også være ganske ømt at være lærer i dette univers. Hvordan skal man som lærerkollegium stille sig til dette? En universitetslærer er vant til at være ‘alene’ med præsentationen af sit ‘produkt’ overfor sine studerende i et lukket rum, og kender ikke selv ret meget til kollegernes metoder og niveau, ligesom de studerende heller ikke kender så meget til disse sammenligningsgrundlag.

Vi har diskuteret disse forhold i den ‘faste’ lærergruppe, og på et tidligt tidspunkt talt om dels at benytte denne nye åbenhed til at få gang i en konkret

diskussion af niveau og metoder, dels med udgangspunkt i disse diskussioner at udvikle en guide for nye lærere.

4.3.3 Hvilke projekter arbejder de studerende med?

De studerendes projekttyper adskiller sig ikke væsentligt fra projekter på RUC. Selvfølgelig påvirkes valgene både af de aktuelle vejlederes kompetencer og kæphæste, og af de studerendes hidtidige forløb, herunder det begrænsede udbud af værksteder (medier) på InterKomm+. Som eksempel anføres projekttitlerne i 1997:

- Skriv med KKR-TV (M1, 4 stud.)
- Råd eller rod på nettet – en analyse af Teknologirådets nye websted (M1, 2 stud.)
- Konferencsystem til Vejteknisk Institut (M1, 3 stud.).
- Better Think – Before Link, Nogle kommunikationsteoretiske overvejelser i forbindelse med produktion af en website for Ulandsorganisationen Ibis (M1, 4 stud.).
- Netmedier i Den lærende Organisation (M1, 4 stud.)
- Kommunikation i tale og på skrift – to verdener, én klode? (M1, 1 stud.)
- Smagsprøver – En målgruppeafprøvning af en kommunikationssituation – en analyse af Uge 40 kampagnen. (M2, 2 stud.)
- Balticum Film & TV Festival. (M2, 3 stud.)
- Hvorfor graver de her ...? Et dyk ned i organisationskulturen og kommunikationen til borgerne fra en afdeling i Rønne kommune (M2, 4 stud.)
- Kvinder – kommunikation – anti-rygekampagner. En målgruppeanalyse. (M2, 2 stud.)

I 1998 udbydes for første gang uddannelsens modul 3 (Produktionsmodulet).

Her arbejder de studerende fortrinsvis med netmedie- og multimedieproduktioner (web-steder og cd-rom) og en enkelt videoproduktion.

På ét punkt adskiller sig projektvalgene fra traditionen på RUC, ved at InterKomm+ studerende på modul 1 (1996-98) gennemgående valgte at starte helt *nye* projekter i den afsluttende projektfase. På RUC er det almindeligt – og anbefalet – at projektet ligger i direkte forlængelse af værkstedsarbejdet.

4.4 Kvalitetssikring

Kvalitetssikring kan ses på flere niveauer. I universitetssammenhæng ses *kvalitetssikring* oftest som resultat af evaluerede undervisningsforløb, da

‘produktet’ her er effektiv undervisning m.h.p. kvalificering af de studerende til at møde både det private og egne, men især arbejdslivets krav.

Vi har allerede ovenfor gennemgået de studerendes evalueringer af 1996-forløbet. I den generelle evaluering ved afslutningen af dette forløb skrev vi i sammenfatningen bl.a.:

*Det må afsluttende siges, at InterKomm+ har været en stor success. I de tre del-evalueringer såvel som i denne mere generelle, er der ikke skygge af tvivl om, at forløbet har mere end levet op til de studerendes forventninger. De studerende oplever at have fået det faglige udbytte af studiet, de havde ønsket, samtidig med at flere giver udtryk for at det virkelig har betydet en afgørende personlig udvikling og repræsenterer åbninger mod nye horisonter i deres liv.*²³

Samtidig kan man i forbindelse med et pilot-forløb som det her evaluerede ønske sig en *kvalitetssikring af forløbets overordnede struktur og relevans*. Det er denne vi ser nærmere på her i denne evaluering ligesom også det administrativt planlægningsmæssige perspektiv er inddraget i ovennævnte del-evalueringer, der løbende har fundet (og stadig finder) sted.

Endelig kunne man forvente en kvalitetssikring af lærernes både faglige kompetence og evne til at arbejde i et anderledes voksenundervisningsforløb i netmiljø. Denne dimension er ikke dækket formelt om end de fast tilknyttede lærere ved flere lejligheder har diskuteret netop disse sider af projektet. I forløbets pionerånd har lærere og projektleder som gode kolleger delt bekymringer, frustrationer og overvejelser – både åbent i systemet som indlæg i personalekantinen, og mere privat via e-mail og telefon. Gennem den ‘blottede’ undervisningsform stod det også klart – både for studerende, lærerkolleger og projektleder – hvordan og på hvilket niveau den enkelte underviser levede op til forventninger i universitetssammenhæng og ved netop et sådant ganske anderledes forløb.

---

²³ Citeret fra den afsluttende evaluering fra 1996: “På oplevelse i sig selv ...”
<http://www.interkomm.ruc.dk/Eval-4-96.htm>

Lærernes kvalifikationer vurderes gennemgående meget positivt, som både fagligt gode, inspirerende, engagerede og entusiastiske. Glæden ved at være del af så lille et hold, og derfor få så megen opmærksomhed fra vejleder understreges af flere.

Nogle studerende gør opmærksom på, at de har oplevet stor forskel hos de forskellige lærere i deres evne til at formidle deres faglighed, og en mener, at nogle lærere har undervist uden klare didaktiske overvejelser og uden klare mål.

Evalueringerne registrerer altså gennemgående en stor tilfredshed med forløbets indhold, både i forhold til eget udbytte og til de enkelte processer. Planlægning og pædagogik blev generelt vurderet positivt, samtidig med at enkelte har peget på mulige forbedringer af undervisningens form, lærerrolle og retning samt en bedre sammenhæng mellem faglige (fysiske) seminarer og de opfølgende netseminarer.

Vi mener grundlæggende at InterKomm+ er særdeles grundigt kvalitetssikret, og at kvaliteten har været om ikke altid og i alle faser i top, så dog på vej deropad. Den afsluttende eksamen (1997 og 1998) dokumenterer²⁴ at InterKomm+ lever fagligt op til moderuddannelsen ved et eksamensgennemsnit over dét på Kommunikation på RUC. Samtidig peger det faktum at alle studerende, der gik til eksamen 1997 fortsatte på modul 2 på at de studerende føler sig godt tilpas på InterKomm+. Ellers ville man ikke bruge i gennemsnit 24 timer om ugen – oftest ved siden af fuldtidsarbejde – på sagen.

4.5 En række pædagogiske 'InterKomm+ guides'

Vi har på InterKomm+ høstet en del erfaringer med hvad der fungerer godt, mindre godt og hvad der ikke fungerer. Dette gælder både i forhold til værkstedslærere, gæstelærere, vejledere i netseminarer og projektvejledere. Vi har indset at mange af de dispositioner vi på forhånd har truffet har fungeret godt, og mange har vi allerede ændret flere gange. Dette er en naturlig proces for projektlederen og de centrale lærere, der er gennemgående i længere forløb.

---

²⁴ Hvis man da tillægger karaktersystemet nogen værdi som kvalitetsmåling.

For 'gæsteoptræden' har vi besluttet ikke blot selv at lære af et par mindre heldige oplevelser, men at samle disse erfaringer sammen. Vi planlægger således at producere guides med forskellige profiler:

Praktisk guide til især studerende men også lærere, svarende til hæftet *Takt & Tone* på Kommunikation på RUC: hvordan og hvor går man hvad. Denne guide kunne også indeholde enkle teknik-indføringer og information om, hvor man kan få mere at vide. Endelig vil vi også her sammenfatte de mange forskellige instrukser vi har forberedt for de studerende, så denne guide altså bliver en slags "Håndbog for InterKomm+ studerende" – på net og på papir.

Pædagogisk guide for studerende: Hvordan studerer man på InterKomm+ på nettet? Om deltagelse i og effektiv brug af netseminarer, gruppearbejde, vejledere, konfrontationsweekends.

Praktisk og pædagogisk guide for undervisere: hvordan gå ind i et computermedieret fjernundervisningsforløb som InterKomm+: Hvad forventes der af information – leveret hvor? – hvornår? – før oplæg. Hvilken praktisk ramme er der, hvilken erfaring er der for, hvad der skal til at skabe en god teori-dag, osv. Hvordan kombineres teori-dag med netseminar. Hvilke forskellige modeller for netseminarer? Hvad forventes af læreren?

Disse produkter forventes at blive produceret i et andet CTU-støttet projekt:

NetPub.

5 TEKNISK KONCEPT

De tekniske valg var i InterKomm+ starten styret af et ønske om at udnytte alment tilgængelige teknologi, samtidig som vi ville undgå løsninger der kunne være ustabile eller besværlige at håndtere for personale og studerende. Vi var også opmærksomme på, at en stor variation af udstyr sikkert ville føre til serviceproblemer, og til komplikationer i kommunikationen mellem lærere og studerende og studerende indbyrdes.

Vi ville overvejende arbejde med generelt tilgængelige systemer, og kun i minimalt omfang bruge InterKomm+ specifikke løsninger og programmer. Vi ønskede også at tage dét alvorligt at *InterKomm+* skulle foregå i et Internetmiljø.

5.1 Studerende

De studerende blev (primo 1996) anbefalet at bruge en pc med Windows 95 som styresystem, og maskinerne skulle gerne have en 486 processor, 16 Mb RAM, en ganske stor harddisk på 500 Mb, cd-rom-afspiller, og en hurtig (28,8 kbaud) modemforbindelse . Det var ganske høje krav, den gang, selv om de allerede et år senere kunne forekomme næsten patetisk spartanske.

De studerende skulle også bruge Netscape (2.0) som Web-browser, og det anbefalede tekstbehandlingprogram var MS Word (5.0). Øvrig software ville vi stille til rådighed fra RUC, evt. ved udvidelse af allerede indkøbte programlicenser.

Vi fastsatte de nævnte standarder for de studerende m.h.p. at reducere vor egen service- og rådgivningsforpligtelse, men tillod studerende på egen risiko (besvær) at bruge andre opsætninger, herunder Mac. Kun enkelte studerende i 1996-holdet kunne ikke følge anbefalingerne, fx fordi man allerede inden InterKomm+ havde investeret i en privat maskine. De fleste af de studerende anskaffede imidlertid eget udstyr i forbindelse med studiestarten.

5.2 Teknologi på RUC

På RUC-siden valgte vi at arbejde med en dedikeret Windows NT webserver på Kommunikation, som vært for InterKomm+ hjemmesiden med henvisninger til underliggende dokumenter og til konferencesystemet, som blev opbygget på en Unix maskine hos *Ingeniøren/net*. RUC-serveren fungerede også som filserver for tekstbehandlingsfiler og dtp-filer de studerende producerede undervejs, men de studerende kunne endnu ikke selv 'uplade' filer, men en tekniker modtog filerne som 'attachments' og lagde dem derefter på plads. Herefter kunne studerende lave henvisninger til disse filer, fx i indlæg i konferencesystemet eller i e-mail til lærere og medstuderende.

Ftp-funktionen blev også brugt til at gøre hjælpeprogrammer og opdateringer tilgængelige for de studerende.

I begyndelsen af 1996 var den hurtigst tilgængelige private modemforbindelse 28,8 Kbaud, mange af KTAS centraler var stadig analoge og ustabile. Dette medførte at vi måtte finde andre måder til distribution af programmer (fx opdateringer af Netscape) og andre store filer (fx billeder til de studerendes dtp-arbejde): vi kopierede på cd-rom, som blev sendt med post til de studerende.

5.3 Internetadgang

I løbet af efteråret 1995 undersøgte vi en række måder hvorpå de studerende samlet kunne komme på Internet, uden at det skulle belaste deres private telefonregninger på urimelig vis. Med to støttebevillinger (fra RUC og CTU) til formålet, troede vi det ville blive en let sag.

Den for os umiddelbart foretrukne løsning var direkte opkald til RUCs modempool (hvor vi kunne bidrage økonomisk til den evt. nødvendige udvidelse). De studerende ville derved få direkte og for dem gratis adgang til Internettet, via RUCs netværk. Da de studerende befandt sig på Bornholm, ønskede vi at etablere en såkaldt 'fjerntelefon' på Bornholm, dvs. viderestilling fra et lokalt opkaldsnummer (til lokal takst), der på vores regning forbandt de studerende til RUC. Det ville KTAS gerne sørge for, men af uransagelige grunde ville man ikke lade fjerntelefonen forsyne med et 'stjernetnummer' dvs. have flere indgående linjer til samme nummer. Og vi kunne ikke byde de

studerende at de skulle prøve det ene fjerntelefonnummer efter det andet for at finde en ledig forbindelse og opnå forbindelse til RUC!

Et alternativ kunne være at opstille en egen UNI-C-forbunden Internet-server på Bornholm, evt. hos vor lokale samarbejdspartner Baltic Media Centre eller hos den lokale UNI-C-repræsentant. Ingen af delene var inden for økonomisk rækkevidde, især pga. kombinationen af serviceomkostninger og UNI-C's aktuelle takster.

Vi undersøgte herefter forskellige kommercielle muligheder for Internetadgang, samtidig som vi ville være sikre på at få en seriøs udbyder med god teknik. Valget faldt på DanaData, som stillede os i udsigt at man i foråret 1996 ville etablere mulighed for lokalt opkald på Bornholm. Vi sørgede herefter for abonnement til alle de på InterKomm+ optagne studerende. Det var nu alligevel ikke en god løsning, mange forbindelser var teknisk dårlige (analoge centraler). Men det var ikke DanaDatas men TeleDanmarks bord.

DanaData blev i foråret 1996 overtaget af TeleDanmark, hvilket skabte nye problemer. Den lokale opkaldsmulighed blev udsat indtil videre, og de studerendes telefonregninger nåede uanede højder. Kvaliteten var fortsat ringe. Efter en række artikler i *Bornholms Tidende* indkaldte TeleDanmark i august 1996 InterKomm+ studerende og lærere til et møde, hvor man udlovede at der inden for få uger dels ville være digitale centraler for alle studerendes abonnementer, og at der samtidig ville blive etableret lokalt opkald for Internet-abonnenter. Ét år efter de første kontakter til TeleDanmark var problemet således løst.

5.4 Konferencsystemet

I planlægningsgruppen havde vi stor erfaring med to konferencesystemer, der begge var udbredt i undervisningssammenhænge: *PortaCOM* og *FirstClass*. Vi havde også deltaget i evaluering af en række andre systemer, og vi forsøgte i planlægningsfasen at finde færdige produkter der kunne opfylde vores behov. Hverken *PortaCOM* eller *FirstClass* var særlig velegnede.

PortaCOM er velfungerende men kommandobaseret og uden tidssvarende grafisk grænseflade.²⁵ Internet-integrationen er begrænset, og administrationen af denne del særdeles besværlig.

FirstClass har en elegant grafisk grænseflade, det er udbredt, let at gå til og velkendt i bl.a. undervisningssammenhænge. I Danmark har *Politiken Online* været en vigtig 'missionær' for FirstClass. *Open University* i England er verdens største udbyder af distanceundervisning, og bruger FirstClass. Alligevel valgte vi et andet system, da integrationen med Internettet var begrænset til en e-postfunktion, og der også manglede en intern hypertextfunktion.²⁶

Vi ledte således efter et system der var helt web-baseret, og som ud over at indeholde konferencefunktioner også kunne håndtere varierende adgangsbegrænsning, upload af filer og helst også versionskontrol af dokumenter med flere forfattere. Der fandtes ultimo 1995 meget få systemer der kunne opfylde vore ønsker, og de var enten kun halvt færdige eller meget dyre, komplekse og administrationstunge, dvs. også skrøbelige, såsom Lotus Notes med udvidelser. Løsningen på dilemmaet fandtes i vor umiddelbare nærhed, ved *Ugebladet Ingeniøren*. Her var man i gang med at udvikle et konferencesystem, der allerede opfyldte mange af vore krav, og hvor vi ville kunne påvirke den fortsatte udvikling af systemet.

Vi havde tillid til at et samarbejde med *Ingeniøren/net* ville være frugtbart, bl.a. fordi den ansvarlige for udviklingen, redaktør Kurt Westh Nielsen, også havde studeret Kommunikation og Datalogi ved RUC og havde professionel kendskab til både PortaCOM og FirstClass. Hovedprogrammøren var en respekteret 'Unix-nørd' ligeledes fra Datalogi på RUC. Vi kendte dem begge.

Vi indgik således en aftale med *Ingeniøren/net* om at bruge deres konferencesystem, og efterhånden få tilføjet en række af de funktioner der

---

²⁵ Vi har kendskab til forskellige forsøg på at forsyne PortaCOM med en bedre grænseflade, herunder fx EdWin. De lever imidlertid endnu ikke op til de krav vi har stillet i InterKomm+.

²⁶ FirstClass har i 1998 frigivet en ny FirstClass Internet Server, der iflg. producenten *SoftArc* er svaret på begge disse ønsker. Vi har foreløbig afprøvet den seneste version af FCIS og planlægger at benytte denne i 1999.

stadig manglede. Begge parter havde fordel af dette arrangement: InterKomm+ fik relativ billig adgang til et konferencesystem der blev vedligeholdt af andre, og *Ingeniøren/net* fik en ganske krævende storbruger der kunne medvirke til at systemet blev bedre.

5.5 Cd-rom som distributionsmedium

I den normale RUC-undervisning har alle studerende adgang til PC-netværk med fil- og programservere, printere, scannere, osv. Videoudstyret er nogenlunde tidssvarende med optage- og redigeringsudstyr og teknikersupport. Sådan ville det ikke blive i InterKomm+, pga. den ekstremt decentraliserede undervisningsform, og pga. den lave og ret ustabile transmissionskapacitet mellem studerende og RUC.

Vi kunne ikke regne med, at de studerende fx selv ville kunne udvælge og scanne billedmateriale til brug i skrift/billed-værkstedforløbet. Vi kunne ikke tilrettelægge et videoværksted med udstrakt brug af optage- og redigeringsudstyr *undervejs* i forløbet.

Vi havde flere forudsigelige distributionsproblemer:

- distribution af programmer;
- distribution af billedfiler og videoclips;
- distribution af interaktive undervisningsprogrammer.

I 1996 var cd-rom i små oplag stadig en forholdsvis eksklusiv og dyr affære. Vi kunne imidlertid ikke finde andre måder for en hurtig distribution af store filer, og vi valgte derfor at samle de programmer og digitale materialer på cd-rom som vi fik brændt eksternt og kunne sende til de studerende. Det var en effektiv form der gav os mulighed for at distribuere *mere* fx billedmateriale end det strengt nødvendige, hvorved de studerende også i InterKomm+ kunne opleve vis valgfrihed mht. emner i skrift/billed-værkstedet. Vi kunne ligeledes distribuere flere versioner af forskellige programmer, så de studerende kunne få det der passede bedst til deres udstyr.

Blandt de programmer der blev cd-rom-distribueret var dels gratisprogrammer som Netscape, dels shareware hjælpeprogrammer som WS_FTP, og efter aftaler med producenterne også kommercielle programmer såsom PageMaker.

5.6 Cd-rom til undervisning i videoproduktion

Undervisningen i videoværkstedet måtte understøttes med øvelser der ud over fx skriftlige øvelser i bl.a. manuskriptskrivning også kunne forberede de studerende til optagelser med kamera og redigering. Til dette formål ville vi afprøve en cd-rom-baseret 'simulator' for optagelse og redigering. søgte vi og fik bevilget midler fra Mediekontoret, Undervisningsministeriet.

Ved at distribuere videomateriale på cd-rom var det muligt for de studerende på InterKomm+ at på deres hjemmemaskiner afspille videosekvenser. Da materialet var i digital form, kunne man ved et på cd-romen medleveret program også foretage simpel redigering i billedsekvenserne, og afprøve forskellige klippeteknikker.

For at forberede de studerende på optagelser i forbindelse med interview, kunne de på cd-romen i et 'virtuelt rum' opstille kamera(er), interviewperson osv., simulere kamerabevægelse og vinkel. Disse sekvenser blev repræsenteret i en kort talrække, der blev indsendt til den ansvarlige underviser og medstuderende, i konferencesystemet. De andre kunne ved genbrug af talrækken afspille sekvenserne fra sine eksemplarer af samme cd-rom, hvorefter det blev muligt at diskutere klippe- og optageteknik. Den meget store fordel ved dette var at vi slap for at tackle den i 1996 næsten umulige opgave at transmittere videosekvenser via modem over Internettet. Ved at kombinere cd-rom med Internet havde vi i princippet løst en række problemer med transmissionskapacitet, -økonomi og -teknik.

I praksis gik det ikke helt så godt. Cd-romen blev programmeret og produceret i et meget hektisk forløb, og var 'færdig' umiddelbart før den skulle bruges i InterKomm+. Flere eksemplarer var fejlbehæftede, og dele af programmeringen (udført på Mac) fungerede dårligt eller slet ikke på de studerendes Windows 95 maskiner. Der var en række lignende uforudsete men (i bakspejlet) forudsigelige

problemer, der førte til udbredt irritation og frustration hos de studerende der ikke kunne få systemet til at virke nogenlunde.

Vi fik til gengæld gode erfaringer, da man jo lærer meget af fejl.²⁷

---

²⁷ Cd-romen til videoøvelser er senere blevet gennemrevideret, og foreligger således et år senere i en fungerende version, der dog ikke er blevet brugt i InterKomm+ sammenhæng.

6 RESSOURCER

6.1 Økonomisk ramme

InterKomm+ projektet var i 1996 budgetteret m.h.p. at dække udviklingsomkostninger og mere omfattende evalueringer end vi er vant til fra de interne universitetsuddannelser og ”normale” aktiviteter under Åbent Universitet. Således søgte vi og fik eksterne bidrag fra CTU (kr. 250.000) og specielt til cd-rom-produktion (se afsnit 5.6.) fra Mediekontoret i Undervisningsministeriet (kr. 72.000).

Internt budgetterede vi med et højere deltagergebyr end normalt på RUC (kr. 3.000/semester mod normalt kr. 1.075 (1996)). Dette budget blev godkendt ved konsistoriums behandling af forslaget om at oprette den nye uddannelse, maj 1995. Vi fik yderligere tilsagn om kr. 64.000 som central RUC-støtte til transmissionsudgifter m.v.

Således rustet var det første InterKomm+ forløb tilsyneladende vel rustet til at dække både udgifter i forbindelse med udviklingen af teknologi og pædagogik, og til en forudsigeligt dyrere drift. Vi skulle jo af de midler der var til rådighed bl.a. også dække udgifter til rejser og ophold på Bornholm for undervisere, teknikere og administrativt personale, og InterKomm+ var derfor betydeligt dyrere end ‘normal’ undervisning under Åbent Universitet.

Derfor var det med stor skuffelse vi kunne konstatere at det højere deltagergebyr for studerende på InterKomm+ *ikke* som forventet kom projektet til gode, men blev beholdt af RUC centralt, hvorefter moderuddannelsen Kommunikation blev tilført ressourcer efter de på RUC gængse regler for goskrivning af åbne uddannelsesaktiviteter. I praksis indebærer dette, at RUC centralt har større indtægter per studerende på InterKomm+ end fra andre åbne uddannelser, samtidig som udgifterne er mindre da de studerende kun i meget lille omfang benytter fællesfaciliteter på centeret. De større udgifter mht. fx rejser og ophold er blevet dækket af faggruppen for Kommunikation. Dette har kunnet lade sig gøre i de første år pga. stor intern velvilje, men det er næppe acceptabelt i et længere perspektiv. Og især ikke efter en i foråret 1999 forventet vedtagelse af

en yderligere reduktion af de RUC-interne bevillinger der tildeles de faglige miljøer begrundet i åbne uddannelsesaktiviteter. Hvis dette sker, vil RUC-miljøer der i øvrigt har rigeligt at se til pga. mange studerende formodentlig tøve med at drive underskudsaktiviteter under Åbent Universitet.

InterKomm+ har således efter det første eksternt støttede år (1996) givet et løn- og driftsunderskud på langt over kr. 100.000/år, selv med et beskedent antal studerende.

Andre økonomiske irritationsmomenter har været det store ressourceforbrug i forbindelse med administration af CTU-bevillingen og CTUs langsommelighed mht. udbetaling af bevilgede tilskud (6 mdr. efter projektstart var den første udbetaling ikke sket).

For en mere detaljeret redegørelse for ressourceforbrug og fordeling på udgiftstyper henvises til de regnskaber der løbende er afleveret til CTU, samt til projektets slutregnskab der ligeledes er afleveret til CTU.

6.2 Personale ved InterKomm+

Vi har på InterKomm+ forsøgt at kombinere en lille fast stab med et stort antal gæster. Det er lykkedes ved at inddrage især mange faste VIP ved Kommunikation på RUC som gæsteundervisere. Projektet har haft en fast sekretær i Agnete Nebsager. Frank Wagner har været projektets tekniker i hele forløbet. I 1995-96 medvirkede også Anders Gorm Larsen som tekniker, og vi har ved behov suppleret med ekstra assistance.

De 'faste' InterKomm+ lærere har kun undtagelesvis været fastansatte på RUC, især fordi dette ikke var ønsket hverken fra RUCs ledelse (konsistorium) eller fra moderuddannelsen. Men der har været rimelig stabilitet i lærergruppen:

Robin Cheesman, lektor og projektleder, 1995-

Peter Fritzen, cand.comm., gæstelærer og undervisningsassistent 1998-

Birgitte Jallo, ekstern lektor, 1995-1998

Lene Nielsen, ekstern lektor, 1995-1996

Pelle Carlo Nilsson, ekstern lektor, 1997-

Louise Phillips, adjunkt, 1996-

Niels Erik Wille, lektor, 1997-

Derudover har uddannelsen haft mange gæstelærere i de første tre år:

Lektor Leif Becker Jensen (RUC), lektor Oluf Danielsen (RUC), ph.d.-stud.

Lisa Gjedde (RUC), professor Cees J. Hamelink (Amsterdam), lektor

Simon B. Heilesen (KU), stud.comm. Karen Westman Hertz (RUC), lektor Jan

Krag Jacobsen (RUC), forskningslektor Sisse Siggaard Jensen (DLH), adjunkt

Bjørn Laursen (RUC), lektor Anker Brink Lund (RUC), lektor Hanne Løngreen

(RUC), lektor Andrew Morrison (Oslo), professor Arne Thing Mortensen

(RUC), grafiker Kim Pedersen (DgH), dramaturg Kirsten Bonnén Rask, lektor

Preben Wilhelm (RUC), m.fl.

Gæstelærerne har deltaget i kortere forløb, normalt som seminarholdere evt.

med efterfølgende netseminarer.

6.3 Fysiske ressourcer

6.3.1 Udstyr m.v.

Da det fra starten var klart at uddannelsen i overvejende grad ville benytte de fysiske møder til seminarer og gruppearbejde har der på trods af det store teknologiske islæt *ikke* været et stort behov for avancerede fælles teknologiske faciliteter. Til gengæld var det vigtigt at de studerende skaffede tidssvarende pc'er med det nødvendige periferiudstyr.

I forbindelse med video-værkstedforløbet i 1996 kunne vi leje video-redigeringsfaciliteter hos Baltic Media Centre, og supplere med fra RUC medbragt optageudstyr. I nogle tilfælde har vi lejet eller lånt edb-lokaler og udstyr på Bornholms Amtsgymnasium, Bornholms Erhvervsskole eller i Bornholms Amt. Øvrige tekniske behov er klaret ved at transportere udstyr (typisk pc'er, båndoptagere, videoprojektor, scanner, kameraer) fra RUC til Bornholm.

6.3.2 Lokaleforhold – en forankring på Bornholm?

Hele InterKomm+ pilotforløbet i 1996 blev gennemført i lokaler der blev lejet hos Baltic Media Centre i Svaneke. Det var i princippet meget rare, smukke og

velegnede lokaler der blev aftalt – og betalt. Der opstod undervejs problemer med flere tilfælde af dobbelt-booking, og det var tilsyneladende hver gang InterKomm+ holdet der måtte vige plads til for BMC mere indtægtsgivende eller forpligtende aktiviteter.

Vi ville alligevel i 1997 gerne fortsætte undervisningen i Svaneke, i samspil med BMC og andre mulige 'lokaleleverandører'. Således aftalte vi til starten af det nye InterKomm+ år, med undervisning på to hold, brug af Svanekegården, BMC, biblioteket og byrådssalen. Det viste sig meget hurtigt, at det ikke kunne lade sig gøre – det var for kompliceret, den tekniske infrastruktur var for ringe, og de sociale fordele med ét samlet sted gik tabt. Efter et forsøg med at bruge lokaler i Bornholms Amtsgymnasium i Rønne fik vi tilbud om at benytte Bornholms Amts konference- og undervisningslokaler ligeledes i Rønne. Disse lokaler har vi derefter brugt med stor tilfredshed i resten af 1997 og hele 1998. I de tilfælde hvor vi har haft brug for yderligere lokaler har vi kunnet benytte nye undervisningslokaler i nabobygningen, Skolen for Social- og Sundhedsuddannelser. Især dette tilbud har været meget attraktivt for InterKomm+, da det var både godt og *gratis!*

7 PERSPEKTIVER

InterKomm+ har set fra de studerendes side generelt været en succeshistorie. Det har fungeret godt pædagogisk, organisatorisk og teknisk – især fordi pionerånden hos de medvirkende ansatte har været særdeles høj gennem de snart fire år InterKomm+ har eksisteret, som plan og som virkelighed.

InterKomm+ fortsætter derfor – også fordi vi over for de studerende har forpligtet os til dette – med et modul 2 forløb på Bornholm i 1999. Men det er højst usikkert om det kan blive ved derefter. Denne noget pessimistiske konklusion er en direkte konsekvens af de økonomiske vilkår for uddannelsen, som beskrevet i afsnit 6.1., s. 48.

Der er pt. tre alternativer:

1. at fortsætte på Bornholm efter vellykkede anstrengelser for at forbedre de økonomiske forhold for uddannelsen;
2. at reducere omkostningerne ved at henlægge uddannelsen til RUC; eller
3. at nedlægge uddannelsen pga. den uholdbare bevillingsmæssige situation;

I januar 1999 forekommer alternativ 3 desværre at være det mest sandsynlige.

Alligevel har arbejdet med InterKomm+ på ingen måde været forgæves. Det har ført til at adskillige medarbejdere ved moderuddannelsen på RUC har fået større forståelse for fjernundervisning og internetformidlede undervisningsaktiviteter generelt. En række medarbejdere har fået stor erfaring med tilrettelæggelse og gennemførelse af internetbaseret undervisning, teknologisk og pædagogisk. Disse erfaringer har medført at to nye uddannelsesaktiviteter nu planlægges, kraftigt inspireret af InterKomm+ konceptet:

- *Efteruddannelse af baltiske journalister* i samarbejde med universitetet i Tartu (Estland) og journalistuddannelser i Kiel og Maastricht (finansieret gennem EU Tempus).
- Uddannelsen *Master of Multimedia Arts*, i samarbejde med Baltic Media Centre.

Når der kan råde en vis optimisme om disse initiativer, er det fordi de – pga. erfaringerne fra InterKomm+ – forsøges etableret så de bliver mere uafhængige af både de skrabede taksameterbevillinger til humanistiske undervisningsaktiviteter under Åbent Universitet, og af den for åbne uddannelser utilfredsstillende interne bevillingssituation på Roskilde Universitetscenter.

I 1999 vil det vise sig om også denne optimisme var en fejlvurdering.

Interesserede er særdeles velkomne at følge udviklingen på InterKomm+ webside, hvor også fremtidige rapporter og evalueringer vil være at finde:

www.interkomm.ruc.dk